

drugimi. Vsak naj v svojem kraju opozarja na to prireditel in agitira med narodom za čim obilnejšo udeležbo.

V informacijo še enkrat opozarjamo na okrožnico II., ki so jo dobila vsa učiteljska društva že meseca januarja, oziroma februarja t. l. in navajamo tudi §§ 2. in 3. iz pravil snujoče se „Narodne socialne zveze“:

§ 2. Društvu je namen združiti na Štajerskem obstoječa slovenska nepolitiška društva v organično celoto, da vrše z medsebojno podporo tem lažje stavljenemu si nalogo ter povzdigne s skupnim delovanjem slovensko ljudstvo do kar mogoče visoke kulturne stopnje.

§ 3. Svoj namen dosega društvo s tem:

- da vodi statistiko slov. nepolitiških društev na Štajerskem;
- da gmotno in npravno podpira zvezna društva;
- da organizuje društvene knjižnice; prireja predavanja, shode, slavnosti, izlete, izdaja spise, poučuje potom okrožnic o važnih kulturnih vprašanjih, podpira zaslužna narodna nepolitiška podjetja;
- da posreduje med zveznimi društvi v svrhu medsebojne podpore, zlasti medsebojno izposojevanje inventarja zveznih društev (not. knjig itd.);
- da zabranjuje med zveznimi društvi konkurenco pri prirejanju narodnih veselice s tem, da med njimi posreduje pri določitvi veselilnih dni;
- da ustanovi poseben sklad, iz katerega povrne po možnosti škodo, nastalo jim pri prireditvah veselice zaradi slabega vremena;
- da nadzira v „Zvezi“ stoječa društva pri njih poslovanju;
- da ustanavlja nova slovenska nepolitiška društva po potrebi in
- da sploh uporablja vsa zakonita sredstva v dosego društvenega namena.

Tovariši, tovarišice! Letošnji velikonočni ponedeljek naj bo za nas vstajenja dan, stanovska zavest se najojača in naše moči okrepe za intenzivno prosvetno delo; letošnji velikonočni ponedeljek pa naj bo tudi vstajenja dan štajerskim Slovincem s tem, da položimo ta dan temeljni kamen „Narodni socialni zvezi“, ki naj povzdigne slovenski narod s skupnim delovanjem do kar mogoče visoke kulturne stopnje!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Na zadnji slučaj smrti dolguje še 38 članov, od prej pa še pet članov. Najse ti člani sedaj vendar zdravijo in dopošljejo svoj prispevek, da bodo računani v redu. Vseh članov je koncem marca 226.

Ig. 31. marca 1908.

Fran Ks. Trošt, predsednik.

Kranjsko.

Občni zbor „Društva v pomoč učiteljem, njihovi vdom in sirotam na Kranjskem“, se vrši v sredo, dne 15. aprila 1908, dopoldne ob poldeseti uri v „Narodnem domu“ v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Ogovor načelnika. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Poročilo pregledovalcev društvenega računa in proračuna. 5. Posamični nasveti, o katerih je vsaj osem dni prej odboru naznaniti. 6. Volitev prvomestnika, od katerih jih stanuje dve tretjini v Ljubljani ali v bližnji okolici (§ 22.) ter treh pregledovalcev računa zunaj odbora.

Občni zbor „Narodne šole“, društva v podporo slov. ljudskemu šolstvu, se vrši v sredo, dne 15. aprila 1908, ob 9. uri dopoldne v Narodnem domu v Ljubljani.

Vzpored:

1. Predsednikov nagovor. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Volitev 9 odbornikov. (Funkcionarje voli odbor sam.) 6. Volitev 3 preglednikov računov. 7. Nasveti.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo svoj X. redni letni občni zbor dne 26. marca 1908 ob 1/2 3. uri popoldne na I. mestni deški petrazrednici v Komenskega ulicah.

Predsednik Jakob Dimnik pozdravi prav toplo navzoče tovariše, ki se v kljub ogromnem delu in žrtvam niso odtegnili važnemu zboru. Spominja se rajnkih članov tovariša Frančiška Raktelja in tovarišice Olge Kobauove. V znak počestitve njih spomina se zborovalci dvignje s sedežev. Naznanja nadalje predsednik, da se

vsi na dunajskem zborovanju o Vseh svetih sprejeti predlogi nahajajo pri predsedniku nemške učiteljske zveze, tovarišu Kesslerju, ki jih pošlje vsem klubom, zastopanim v državnem zboru. Bilo srečno! Obenem omenja dopis Učiteljskega konvikta „Učiteljstvo — sebi“ in priporoča, da vsak učitelj nakloni po svoji možnosti društvu kak jubilejski dar.

Zavarovalnica „Banka Slavija“ prepusti od vsakega pri nji zavarovanega 3% v prid „Zavezi“, zato je pred vsem želeli, da se vsak zaveden učitelj zavaruje pri omenjeni zavarovalnici, ker je prvič že sama na sebi jako kulantna, drugič ima pa naša organizacija lep donesek od nje.

Dopis „Zaveze“ o tem se prepušča danes izvoljenemu socialnemu odseku.

Sprejeto.

Tajnik Vendelin Sadar poroča sledeče o društvenem delovanju v minulem letu. Na 9. letnem občenem zboru izvoljeni odbor se je konstituiral dne 30. januarja 1907 takole: predsednik: Jakob Dimnik, podpredsednica: Marija Maroutova, blagajničarka: Olga Kobauova, tajnik: Vendelin Sadar, knjižničar: Karel Wider, pevovodja: Karel Javoršek, odbornik: Jakob Furlan.

Posebno važnost je polagal odbor na učiteljske sestanke. Priredil jih je v minulem društvenem letu sedem, in sicer je predaval 30. januarja 1907 tovariš Karel Wider „o šolskem redu“, ki ga je imelo sestaviti vse ljubljansko učiteljstvo. Sklenilo se je: Šolski red velja za učence in njih starše; učitelj imej v razredih proste roke in skrbi po svoji najboljši moči za red; red v cerkvi naj določijo kateheti.

Šolski red je izšel tiskan, žalibog ne v domači tiskarni, kar je vsak pričakoval.

Dne 16. februarja 1907 je predaval šolski svetnik dr. Janko Bezjak o Kernovi teoriji, dne 6. marca 1907 pa profesor Iv. Macher o biološki metodi.

Dne 26. marca je priredilo društvo predavanje na čast Štajerske, Primorske in Kranjske k učiteljski organizaciji došlim tovarišicam in tovarišem. Prof. dr. Ilešič je s svojo temo „Naš jezik, naša kultura“ kar očaral zbrane. Bil je večer, kakršnih ima učiteljstvo bore malo. Kaj lahko se je tedaj izrazil predsednik Dimnik v svojem gozdravu, da bi vsako in vsakega z navdušenjem objel.

Po končanem dnevnem redu je prosil prof. dr. Zmave zbrano učiteljstvo, da deluje za izpolnitev zemljevida slovenskih pokrajin, ki ga izda „Slovenska Matica“ s tem, da se peča z nabiranjem krajepisnih imen. Sploh je navduševal učiteljstvo, da goji domoznastvo domačih pokrajin. Kaj pomaga učencu, ako pozna Grško in Vzhodno marko, domače občine pa ne. Treba je, da skrbimo za kulturni napredek, drugače nazadujemo.

Po nasvetu tovariša Kabaja dobe šolska vodstva navodila, kako se nabirajo krajepisna imena, s prošnjo, da učiteljstvo vestno in z veseljem deluje, da temprej zagleda beli dan že dolgo zaželeni zemljevid.

Na sestanku dne 13. junija 1907 je sprejelo zbrano učiteljstvo znano resolucijo glede regulacije učiteljskih plač, ki je kolikor toliko pripomogla in pospešila, da se naši očetje malo resneje bavijo s tem velevažnim vprašanjem.

Dne 22. januarja in 11. marca 1908 je pa popisal tovariš Jelenec svoje potovanje v London k drugemu mednarodnemu šolsko higienskem kongresu in razstavi. Pri prvem bodočem sestanku pa nadaljuje in konča to velezanimivo predavanje.

Dne 21. junija 1907 je odposlalo društvo državnemu zboru na Dunaju spomenico glede slovenskih srednjih šol in slovenskega vseučilišča v Ljubljani.

Za zaupnika pri zborovanju „Deželnega slov. učiteljskega društva“, ki je bilo 27. marca 1908 v Narodnem domu, je odbor izvolil v seji 9. marca t. l. tovariša Karla Widra in Vendelina Sadarja.

Za odposlanca k zborovanju zastopnikov vseh avstrijskih učiteljskih društev, ki se je vršilo na Dunaju dne 2. novembra 1907, je poslalo društvo svojega predsednika tovariša Dimnika, v Radovljico k „Zavezinemu“ zborovanju pa delegatini Kalin in Kobau ter delegate Keclja, Škulja in Widra.

Dne 1. aprila 1907 so se odposlale nabalne pole za društvenike. Ločile so se po posameznih šolah v namen, da je razvidnejši njihov uspeh in ložja kontrola. Misel ni bila napačna. Pristopilo je nanovo 18 novih rednih članov in en podporen član. Skupno število članov je tedaj 53 rednih in en podporen, je tedaj društvo na višku svoje razvitosti.

Nabalne pole pridejo tudi letos cenjenim tovarišicam in tovarišem v mesecu aprilu v podpis. Prosim jih torej na tem mestu v blagajnikovem in svojem imenu, da še tista prazna okna s kronami zadelajo.

V odborovi seji dne 24. aprila 1907 se je sklenilo, da za naše društvo ni prikladen predlog tovariša Antona Germeka: Vsi člani „Zavezinih“ društev dobe brezplačno „Učit. Tov.“, zato pa naj plačajo večji letni donesek svojemu društvu, ki naj iz tega plača naročnino na „Učit. Tov.“, istotako ne predlog brežiške-sevniškega učiteljskega društva, da naj blejski vsakega „Zavezinega“ društva pobira naročnino na „Učit. Tov.“ pri društvenikih in

naj jo skupno za vse člane pošilja upravništvu lista.

V isti seji je pristopilo društvo z enim deležem k „Učiteljski tiskarni“ in „Hranilnici in posojilnici Učiteljskega konvikta“.

Letošnje društveno leto nam je pograbilo kruta smrt dvoje dobrih src.

Dne 9. februarja je umrl blagi tovariš ravnatelj Frančišek Raktelj, bivši voditelj II. mestne deške osemrazrednice. Predsednik je izrazil v društvenem imenu zaostalim sožalje. Namesto venca na krsto je društvo darovalo učiteljskemu konviktu 20 K ter se je udeležilo korporativno pogreba.

Dne 9. marca 1908 je pa izdihnila vrla koleginja in društvena blagajničarica gospa Olga Kobau-Gasperinova, učiteljica na osemraz. dekliški šoli pri sv. Jakobu, v najlepši dobi 33 let.

Rodovini je izrazil predsednik sožalje, društvo pa je poklonilo namesto venca na grob Učiteljskemu konviktu 20 K.

Najprijubnejši koleginja učiteljstvo ni moglo izkazati zadnje časti, spremili jo do gomile, ker je imelo pouk. Pač pa ni ostal doma nihče, ki je bil isti popoldan prost in tako pripomogel k sijajnemu pogrebu.

Obema rajnkima: Da vid'no se nad zvezdami!

Vesel dan pa je bil za učiteljstvo dan 4. marca 1908. Žuljavaroka trpinadelavca je segla v roko trpinu učitelju inga posadila na mesto, kjer se reže obema kruh. Naš vrl in neumorno delavni tovariš Engelbert Gangl je bil izvoljen za deželnega poslance. Društvo mu je po svojem predsedniku poslalo brzojavno čestitko. Da bi le vsaka njegova beseda rodila vsaj malenkosten sad, je gotovo, da je učiteljstvo pred pragram srečnejih časov!

Namesto umrle blagajničarice poroča predsednik, da ima društvo imetja 150 K, ki se nalože v deležih pri „Učiteljski tiskarni“ in „Hranilnici in posojilnici Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani.

Za pregledovalce računov so za l. 1908. izvoljeni tovariši Alojzij Keclj, Jakob Pretnar in Anton Smerdelj. Sprejeto.

Občni zbor izvoli za leto 1908. sledeči odbor: predsednik: Jakob Dimnik, podpredsednica: Marija Maroutova, blagajnik: Jakob Furlan, tajnik: Vendelin Sadar, knjižničar: Karel Wider, pevovodja: Josip Pavčič, odbornik: Karel Javoršek.

Letni donesek za društvo se določi na 2 kroni.

V socialni odsek za izvenšolsko delovanje se volijo tovariši: Fran Őrnagoj, Janko Likar, Anton Likozar, Andrej Rap in Fran Skulj.

Pri slučajnostih se je naprosil učiteljski zastopnik v c. kr. mestnem šolskem svetu, tovariš Režek, da kot tak deluje na to, da bi bilo vbodoče vsakemu učitelju in učiteljici omogočeno, udeležiti se pogreba svojega tovariša in tovarišice.

Tovariš Furlan predlaga: Ker se meseca junija vsakega leta prične z nerazdeljenim poukom, naj se mestni šolski svet naprosi, da ukrene v toliko, da se meseca maja začne popoldanski pouk — kakor prejšnje mesece — ob 2. uri popoldne in ne več ob 3. uri. Sprejeto.

S prijazno zahvalo in željo, da se leto osorej vsi zdravi in veseli na tem polju zopet snidemo, zaključil predsednik občni zbor.

V. Sadar.

Učit. „Krožek“ Št. Vid pri Ljubljani ima svoj sestanek 9. t. m. popoldne ob 4. uri pri „Slepem Janezu“. Gostje dobro došli! Na zdar!

Učiteljski krožek Toplice pri Rudolfovem se je ustanovil v nedeljo, dne 29. marca na Toplicah. Tov. nadržatelj Martin Matko kot sklicatelj pozdravlja učiteljstvo, ki se je polnoštevilno odzvalo iz vseh bližnjih šol, razloži pomen krožka ter povabi navzoče, naj si izvolijo starosto. Soglasno je bil izvoljen tov. nadržatelj Martin Matko. Pogovorilo se je zbrano učiteljstvo o težnjah ter z veseljem sklenilo redno udeleževati se sestankov. Glede tega se je razvila živahna debata. Prihodnji krožek bo 26. aprila v Soteski. Bližnji tovariši dobro došli. — To je prvi krožek v našem okraju. Tovariši, pojdite za nami!

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 19. dne marca v Celju. Vkljub neugodnemu vremenu se je sestalo precejšnje število tovarišev in tovarišic. Na poziv, naj se tovariši nečlani učit. društev izjavijo za pristop k našemu društvu, se je oglasilo 11 tovarišev, oziroma tovarišic. 10 v pozitivnem in 1 tovarišica pa v negativnem smislu, 8 tovarišev in tovarišic pa sploh ni odgovorilo. Ker je mogoče, da je ta ali oni poziv nehote prezrl ali pa ga celo dobil ni, se sklene, vsem tem tovarišem vpslati imenovani poziv še enkrat v priporočenem pismu. Na novo je pristopila našemu društvu tudi gđ. Marija Rojnikova iz Frankolovega, ki jo je tov. predsenik posebej pozdravil. Naše društvo torej šteje zdaj 90 rednih in 10 podpornih članov. Sestanku je prisostoval tudi tovariš Smolnikar iz šoštanjkega okraja. Več tovarišev in tovarišic je opravičilo svojo odsotnost.

Razpravljalo se je to pot zopet o prireditvi „Zvezinega jubilejskega koncerta“, za

čigar priprave je premalo časa in premalo pevcev; mnogo jih je sicer na papirju, a koliko od teh jih bo pelo! Mnogo pametneje bi bilo, da bi se oficialni koncert pod tako visokodonečim naslovom opustil in se priredil rajši tovariški sestanku, pri katerem bi nastopili tovariši z raznimi pevskimi točkami. Pri takem neprisiljenem večeru bi se tovariši in tovarišice mnogo bolj zabavali. Končno se je sprejel soglasno sledeči predlog, ki se je naznanil vodstvu „Zveze“ v Gornjigrad: „Naše društvo nameravanega jubilejskega koncerta ne odklaja, nujno pa nasvetuje vodstvu „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, naj prireditel preloži na 29. junija z istim vzporedom, kakor bi bil na velikonočni ponedeljek, sicer naše društvo ne prevzame nikake odgovornosti, ker je v to moralno zavezano.“ Tudi se naj takoj preneha, oziroma ne prične z izdajanjem vstopnic za koncert.“

Ali je koncert mogoč, nam bo najlažje naznanil tov. pevovodja, ki bo imel križem po slovenskem Štajerskem vaje za koncert; on je zdaj merodajen.

Predsednik je v imenu društva čestital tovarišu Ganglu na izvolitvi deželnozbornim poslancem.

Nato se je razgovarjalo o raznih aktualnih šolskih in stanovskih vprašanjih. Važen je sklep vpslati potom organizacije do deželnega šolskega sveta štajerskega spomenico, naj se ne postopa tako rahločutno pri rekurzih, ki jih vlagajo stranke zaradi denarnih glob, ki bi jih morale plačati stranke zaradi neopravičenih šolskih zamud svojih otrok. Na enak način se vpsloje spomenice, naj se tajništvo pri krajnem šolskem svetu poveri učiteljstvu.

Pri točki „Iz šolske prakse“ se je razpravljalo o izključitvi otroka iz šole, pri čemer nam je g. c. kr. nadzornik Šupanek dal jako umestne nasvete, tov. predsednik pa nam slikal vprav azijske šolske razmere pri šolskih sestrah in v mestnem teritoriju.

Naše društvo priredi dne 3. maja izlet na slovenski štajerski Bigi, na goro Oljko, kamor povabimo tudi tovariše vranskega in šoštanjkega okraja.

Šmarsko-rogaske učit. društvo je zborovalo dne 25. sušca t. l. v Smarju ob precejšnji udeležbi društvenikov z navadnim vzporedom. Novi društveni predsednik tov. Kurbus nas je pozdravil in obenem izpodbujal k delu, k vzajemnosti in vztrajnosti. Po odobrenju prečitane zapisnika prebere došle dopise: „Zveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ poziva še enkrat, naj se zglase pevke in pevci za jubilejski koncert v Celju. No, ugodilo se je, in so se zglasili — bi pisal velikansko število v izpodbudo drugim? — 3. reci in piši: trije celi pevci, pevka pa ena. Ali je temu krivo nerazumevanje pomena besed „Viribus unitis“ — kdo ve? Dalje zahteva „Zveza“ še poravnavo udnine v znesku 3 K, kar pa je zakrivila pomota. — Z ozirom na okrožnico „Zaveze“ z naslovom „Učiteljstvo — sebi!“ določimo tov. Hinka Šumra, da pobira prispevke. — „Erste österr. allg. Unfall-Versicherungs-Gesellschaft“ v Gradcu pošilja prospekt za zavarovanje, ki se vzame na znanje s pripombo, da imamo itak svojo banko „Slavijo“ in „Jubilejsko samopomoč“, kateri naj bi pač pristopil vsak učitelj kot ud. — Tov. A. Oajkno iz Razbora p. Slov. Gradcu ostane še nadalje od našega društva, kar je naznanil s tem, da je doposlal udnino za tekoče leto.

Zivahnost pri razgovoru o konferenčnih temah: a) Proste spise vaje v ljudski šoli, b) sestava vzornih razredov učnega časa za enorazredne do šestrazredne ljudske šole v smislu § 17. izvršilne naredbe k def. šol. in učenemu redu — je pričala o zanimanju, s katero se lotuje in izvršuje take naloge učiteljstvo. Pri prvi temi smo obžalovali, da ni bil navzoč določeni referent, ki bi nam kot strokovnjak še sedaj lahko dal marsikako praktično navodilo.

Med slučajnostmi se pritožuje tov. Šumer, kako po malem kapajo prispevki za Strmškov spomenik in želi, naj bi objavil odbor vsak mesec — dokler ne bo vsota zbrana — poziv v slov. listih.*) Ko se določil še za prih. zborovanje dne 14. junija pri Sv. Križu na Slatini, vzpored, zaključil predsednik z zahvalo zborovanju.

Zgoraj sem trdil, da se je vršilo zborovanje ob precejšnji udeležbi društvenikov. Nihče ne more reči, da bi bila naša zborovanja slabo obiskovana, zlasti ne od tov. iz šmarskega okraja. Rad priznavam jaz kot drugi, da so prihodi k njim zvezani z raznimi nepriljetnostmi bodisi glede pota kakor tudi iz gmotnih ozirov; saj se mora posluževati marsikateri tovariš, mnoga tovarišica voza — če je sploh mogoče zaradi potov — in še železnice. Odvezo tem; četudi ni primerno odtegovati se mali izgubi, če pomislimo koristi, ki nam jih nudijo učit. društva. Naše stanovske skupščine nam morajo postati naše olimpske svečanosti, naši stanovski prazniki, katerih se ne sme ogibati nihče iz naših vrst, iz čet narodnih učiteljev in vzgojevalcev, zlasti pa se jih ne sme nihče nadelno izogibati. Le v naši slogi, v našem skupnem delovanju, našem skupnem stremljenju je moč in nada na boljše bodočnost. Naše skupščine, naša učit. zborovanja niso le in ne smejo biti torišče, kjer samo menjavamo svoje misli; naj nam postanejo kraj, kjer se združujemo v stanovski za-

*) Ta poziv priobčimo prihodnjiš. Uredn.

vednosti in ljubezni. Življenje tvori učiteljstvo delo v pravi in vzajemni stanovski ljubezni!...

In zato je marsikomu težko, ko pogreša v zapisku udov tega in onega; ko vidi, da ne najde vzlic svoji žrtvi pri svojih tovariših niti toliko zaupanja, niti toliko ljubezni, da bi se tudi oni potrudili in žrtvovali toliko, da bi se udeleževali stanovskih sestankov; niti toliko spoštovanja ne kažejo tovarišem, da bi pristopili kot udje k društvu...

Ni namenjeno in naperjeno to proti kurkulom — bogme, kdo bi mislil na žalitev — govoriti pa je treba množici, ki ima ušesa, pa ne sliši in noče priznati vrednosti in potrebnosti učiteljev, sestankov in društev; množici, ki ima oči, pa ne vidi, da zahteva današnja nemirna doba več kot kdaj prej združitev posameznih stanov; in kdor ne spozna, da je potrebno bolj kot kdaj, da se združi ravno učiteljstvo v boj proti nebrojnim sovragom, ki prete šoli in preže na šolo bolj kot v časih, ko smo živeli v znamenju mira in letargije, ta je slep ali pa — iz predsodkov noče tega spoznati.

Srednješolski vestnik.

**** Kaj je z maturo iz slovenščine?** Ministrstvo za nauk in bogočastje še doslej ni izdalo naredbe o zrelostnem izpitu iz slovenščine na naših srednjih šolah. Tudi naš deželni svet še ni ničesar ukrenil. In kakor slišimo, je na neki kranjski gimnaziji ravnateljstvo dijakom že naznanilo, da jim iz slovenščine kot učnega jezika ne bo treba delati zrelostnega izpita. Ker se nam zdi to popolnoma neverjetno in nemogoče, da naravnost izključeno, pozivamo slavni deželni svet, da odredi kmalu vse, kar je v tej stvari treba ukreniti. Doslej sta pri nas dva učna jezika v gimnazijah in realkah; izmed teh dveh nikakor ne sme omalovaževati ali zastopavljati slovenščine, kije materinščina naših mladine in za eno prvi deželni jezik, pa naj bo to gospodom pri naši slavni vladi po volji ali ne.

**** Na goriški gimnaziji** je razpisano mesto ravnatelja. Na študijski knjižnici pa mesto praktikanta s podporo letnih 1000 K.

**** Matura podražena.** Taksa za maturo se je z odredbo naučnega ministrstva od 12 K za javne učence povišala na 20 K, za privatiste pa od 36 K na 50 K. Za oprostitev od takse veljajo dosedanje določbe.

**** Zaradi celjskega gimnazijskega vprašanja** se je vršilo na Dunaju posvetovanje, ki so se ga poleg ministrskega predsednika barona Becka udeležili tudi dr. Hrašovec, dr. Kukovec, dr. Ploj, dr. Benkovič in dr. Korošec. Posvetovanje ni imelo nobenega uspeha, ker je vladno stališče Slovencev nasprotno.

**** Profesor prejel peklenški stroj.** Iz Černovic poročajo: Gimnazijski profesor Filip Decker je te dni prejel po pošti peklenški stroj, ki pa na srečo ni eksplodiral, kar je bila snov iz slabega materiala. Profesor Decker poučuje fiziko v sedmem in osmem razredu in je eden najstrožjih profesorjev. Stroj so mu skoraj gotovo poslali njegovi lastni dijaki, da bi se osvetili. Policija je aretirala več gimnazijcev.

**** Otvoritev II. državne gimnazije v Ljubljani.** Na praznik sv. Jožefa so posevme natihoma blagoslovili novo poslopje II. (slovenske) državne gimnazije v Ljubljani. Slovenski listi niso bili povabljeni na to slavnost. Tudi znamenje časa.

**** Nemška gimnazija v Ljubljani** se s 1. septembrom 1908 aktivira s prvimi 5 razredi in se bo potem sukcesivno razširjala, dokler ne bo popolna. Značilno je, da se ta gimnazija v uradnem listu ne imenuje več filijalka I. državne gimnazije, kakor je bilo to doslej oficijalno, ampak gimnazija z nemškimi učnim jezikom ali kar je isto: nemška gimnazija.

Književnost in umetnost.

„Domače ognjišče“ ima v 3. letošnji številki to-le izbrano vsebino: 1. A. Pesek: Vstajenja dan. — 2. Rudolf Horvat: O vzgoji v predšolski dobi. — 3. Domači zdravnik. Dr. Démetér vitez Bleiweis-Trsteniški: O boju proti jetiki, osobito z ozirom na našo mladino in na razmere v šolah. — 4. Slike iz vzgoje. Morilec svoje matere. — 5. Dopisi. — 6. Drobtine. — „Domače ognjišče“ si pridobiva vedno več prijateljev, bralcev in naročnikov. To je najboljši dokaz, da list odgovarja svojemu namenu.

„Zvonček“ objavlja v 4. letošnji številki to-le bogato vsebino: 1. Sv. Jurij. Fran Žgur. Pesem. — 2. Marušina smrt. Borisov. Povest. — 3. V daljne kraje. Ivo Trošt. Povest s podobo. — 4. Prilika. Fran Žgur. Pesem. — 5. Mladi fizik. J. N. Poučni spis. — 6. Lucij Junij Brut. Poleničana. Povest. — 7. Velika noč. Fran Žgur. Pesem. — 8. Konec trpljenja. Podoba v barvotisku. — 9. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 10. Pesem naj se glasi! Fr. Ločnikar. Pesem. — 11. Počuee razpravice o jubilejskih znamkah. Janko Polák. Poučni spis. — 12. Novo življenje. Podoba v barvotisku. — 13. Kako se je po-

slavljala zima. Ivo Trošt. Povest. — 14. V gostilnici. Ivo Trošt. Povest. — 15. Pouk in zabava. — Dudeldajevič. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Demant. M. G. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Slepa ljubezen. Ljudska igra s petjem v petih dejanjih. Spisal Anton Pesek v Ljubljani 1908. Založil pisatelj, natisnila „Učiteljska tiskarna“. (Slike iz vzgoje, I. zvezek.) — Idealni in marljivi tovariš Anton Pesek je napisal lepo delo, ki gotovo dvigne ugled šole in učiteljstva. O igri bomo poročali obširneje, za danes jo najtopleje priporočamo.

Najhujši sovražniki. Lahko umevna razlaga o roditeljih nalezljivih boleznih. Spisal Rado Murnik. V Ljubljani 1908. „Narodna založba“. Cena 60 h, s pošto 70 h. Str. 56. — V predgovoru pravi pisatelj, da je namerjal v tej razpravi kar najbolj po domače opisati prezanimive bakterije, roditelje kužnih boleznih. Ta namera se mu je temeljito posrečila, zato pa je knjižica vredna vsega priporočila. Tako je priporočamo tudi mi, želeč, da se brošura kar najbolj razširi. To bo najširšemu občinstvu v največjo korist.

Knjižnica časopisa „Naprej“ v Idriji. Te knjižnice je izšel sedaj V. in VI. zvezek; vsakemu je cena 30 h. V. zvezek prijavlja Karla Kaučeka spis „Kdo uničuje proizvajanje v malem?“, VI. zvezek pa istega pisatelja razpravo „Proletariat“. Obe deli je poslovenil Anton Kristan. — V današnji dobi mogočnega socialnega gibanja se mora tudi učiteljstvo zanimati za take razprave, zato bosta obe knjižici dobro služili vsakemu, ki mu je do tega, da se seznanja s takimi vprašanji. Na tem polju je Karel Kaucký odličan strokovnjak.

Kulturno delo.

+ Akademija. Preteklo soboto zvečer je podaval v „Mestnem domu“ v Ljubljani dr. Miler, vseučiliški profesor iz Zagreba, o upravičenosti sociologije.

+ Nova ljudska knjižnica. Novo ljudsko knjižnico so ustanovili in 29. pret. mes. otvorili v Kobjeglavi na Goriškem. Ljudstvo, zlasti mladina, sega marljivo po knjigah. Le vedno naprej s prosveto k svobodi!

+ Mednarodni geografski kongres. Angleška geografska društva bodo imela v kratkem konferenco, da pretresejo vprašanja, ki bodo predložena mednarodnemu geografskemu kongresu, ki se odpravi v Ženevi 27. julija t. l. Zadnji kongres je bil v Sant Louisu v Združenih državah, predzadnji pa v Berlinu. To je sedaj v drugič, da se vrši mednarodni geografski kongres v Švici. Prvi je bil v Bernu leta 1891. Na letošnjem kongresu bodo sodelovali knez Monaški, Princ Boland Bonaparte, dr. Nansen, dr. Sven Hedin, grof Davies, profesor Lavasseur, sir Joner, a poleg tega vsi službeni zastopniki raznih evropskih in ameriških držav, potem zastopniki raznih vseučilišč. Razpravljalo se bo na kongresu v angleškem, francoskem, nemškem in italijanskem jeziku.

+ Koncert „Glasbene Matice“ v Zagrebu. „Glasbena Matica“ priredi v nedeljo, dne 3. maja t. l., v Zagrebu koncert.

+ III. Jugoslovanska umetniška razstava se odpravi dne 1. maja t. l. v Zagrebu. Razstave se udeležijo Slovenci, Hrvati, Srbi in Bolgari.

Politiški pregled.

*** Deželni zbor kranjski** se je sešel k zasedanju dne 27. marca t. l. Imel je le dve seji. V prvi se je samo konstituiral, izvolil deželni odbor (dr. Tavčar, grof Barbo, dr. Lampe, dr. Šusteršič) ter ustavni odsek, ki naj izdela novo volilno reformo. V drugi seji se je sprejel nujni predlog glede ustanovitve dvo-razredne slovenske trgovske šole s pripravljanim tečajem v Ljubljani. Vse to — razen izvolitve deželnega odbora — se je zgodilo v sporazumu z vsemi tremi strankami in deželnem zboru, ker je vsem trem strankam do tega, da pride deželni zbor do rednega delovanja. To je pa le mogoče, ako se sprejme volilna reforma, ki bodo z njo soglašale vse stranke. Redno zasedanje se prične junija meseca.

*** Debate o vseučiliščih.** Dne 27. marca je proračunski odsek dognal najtežavnije poglavje državnega proračuna namreč poglavje o visokih šolah. — Poslanec dr. Ploj je izjavil, da bo glasoval za resolucijo poslanca dr. Korošca ter je izrekel upanje, da bodo resolucijo sprejele tudi nemške stranke. Potem je polemizoval proti poslancu Hoffmann-Wellenhufu, ki je včeraj na podoben način obrekoval Slovence. Iz ustavne listine je govornik dokazal, da graško vseučilišče ni nemško, temveč je bilo izrečno ustanovljeno za Nemce in Slovence. Tudi je že več slovenskih profesorjev poučevalo na graškem vseučilišču. — Naučni minister dr. Marchet je izjavil glede visokošolskih zahtev v imenu vlade, ako odsek in parlament sprejmeta tozadnje resolucije, bo vlada smatrala za svojo dolžnost, da uravna po tem svoje postopanje. Nadalje je minister naglašal, da je akademiška svoboda življenjski pogoj vsake visoke šole; istotako je življenjski element visoke šole svo-

boda preiskavanja in nauka. Vsak profesor na visoki šoli mora biti neodvisen, tako da v zakonitih mejah ni nikomur odgovoren kakor svoji vesti. — Za ministrom je še govorilo več poslancev, med njimi tudi Hrvat Vuković, nakar se je začelo glasovanje o celem poglavju in tozadnjih resolucijah. Sprejet je bil ves proračun in sledeče resolucije: poslanca dr. Sylvestra za ustanovitev nemškega vseučilišča na Moravskem, poslanca dr. Závčka za ustanovitev češkega vseučilišča na Moravskem, poslanca Goncija za ustanovitev italijanske pravne fakultete, poslanca dr. Korošca, naj vlada preiskuje predpogoje za ustanovitev novih vseučilišč itd. Resolucija poslanca Klofača glede ustanovitve češkega vseučilišča v Brnu je bila odklonjena, ker so proti nji glasovali razen Nemcev in socialnih demokratov tudi Poljaki. — Malorusi so po dolgih konferencah z vlado in Poljaki umaknili resolucijo glede svoje vseučiliške zahteve, ker sta se jim obljubili dve novi stolici na vseučilišču v Levovu.

*** Slovansko-romanski blok.** Dne 20. pret. m. se je sestavil takimenovani slovansko-romanski blok, v katerem so zastopane vse nenemške narodnosti. Za predsednika je bil izvoljen dalmatinski poslanec Vuković, za podpredsednika pa Romun Onciul. Poslanec dr. Korošec je predlagal sledečo resolucijo: „Z ozirom na to, da slovenskemu narodu po pozitivnem in naternem pravu zajamčena pravica do lastnega vseučilišča in z ozirom na to, da ustanovitev slovenske pravne fakultete v najkrajšem času odgovarja praktični potrebi, se vlada pozivlje, da vse primerno ukrene, da se tem zahtevam, ki jih stavlja ves slovenski narod soglasno in brez razlike strankarskega političnega mišljenja, kakor hitro mogoče v polnem obsegu ugodí. Vlada naj izdatno podpira nadarjene slovenske akademike s posebnimi štipendijami, da se bodo lahko izobrazili za vseučilišne profesorje, dotlej pa naj prizna za to državno polovico v Zagrebu napravljene izpite in doktorske diplome.“ Poslanec Romančuk je zahteval rusinsko vseučilišče v Levovu, posl. Goncija italijansko pravno fakulteto v Trstu in priznanje izpitov na italijanskih univerzah. Vuković pa priznanje izpitov na zagrebškem vseučilišču.

*** Volilna reforma za Istro.** Sprejel se je vladni načrt za premembo deželnozbornskega volilnega reda za Istro. Ta načrt je sad kompromisa, ki je bil po vladnem posredovanju sprejet od hrvaško-slovenske in od italijanske stranke. Doslej je imel deželni zbor 33 članov, in sicer tri škofe, pet veleposestnikov, 2 zastopnika trgovske in obrtne zbornice, 11 mestnih in 15 kmetijskih poslancev. V prihodnje bo v deželnem zboru 44 poslancev, namreč 5 veleposestnikov, 2 zastopnika trgovske in obrtne zbornice, 14 mestnih in 15 kmetijskih poslancev ter 8 zastopnikov splošne kurije. Število deželnih odbornikov se pomnoži za enega. V varstvo manjšine se je določilo, da je za sklepanje o različnih zadevah potrebna kvalificirana večina v deželnem zboru in v deželnem odboru. Po dogovorjeni razdelitvi volilnih okrajev bo v prihodnjem deželnem zboru 25 italijanskih in 19 hrvaških in slovenskih poslancev, poleg teh pa še trije škofje. — Doslej je bilo v deželnem zboru 21 italijanskih in 9 hrvaških in slovenskih poslancev.

*** Čehi proti tlačenju nemadjarških narodov na Ogrskem.** Pod pokroviteljstvom praškega „Sokola“ se je vršilo minulo nedeljo 715 čeških zborovanj po vsem Češkem in Moravskem, na katerih se je odločno protestiralo zoper dogodke v Černovi ter zoper tlačenje nemadjarških narodnosti na Ogrskem. Vseh zborovanj se je udeležilo nad 50.000 ljudi.

*** Zavarovanje za nezgode in bolezni.** Vlada predloži parlamentu zakonski načrt o dopolnilnih določbah za zavarovanje za slučaj nezgod in bolezni. S tem zakonom se hoče deloma reformirati obstoječe delavske zavarovalnice. Z novim zakonom se uvede prisilno zavarovanje zoper nezgode, določi se, kdaj zastara prispevanje za zavarovanje in pobiranje zamudnih obresti.

*** Koroški deželni odbor zopet pogorel.** Občini Sele je vrnil koroški deželni odbor slovensko vlogo glede proračuna za leto 1908. nerešeno. Državna sodnija in sedaj upravna sodnija pa je razsodila, da je ravnal koroški deželni odbor nepostavno ter da je dolžan rešiti omenjeno slovensko vlogo.

*** Brošura Wahrmondova pred sodiščem.** Pred tiskovnim senatom deželnega sodišča se je vršila razprava vsled ugovora profesorja Wahrmonda proti konfiskaciji. Sodišče je konfiskacijo v treh slučajih razveljavilo, v dveh drugih pa potrdilo.

*** Ločitev starokatoliških zakonov.** Najvišje sodišče je razsodilo, da so zakoni starokatolikov ločljivi.

*** V nemškem državnem zboru** so sprejeli resolucijo Poljakov, naj se postavi v proračun za leto 1909 vsota za troške enkete, ki ima preiskati politične razmere poljskega prebivalstva v nemški državi.

*** Korenite izpremembe v vojaštvu.** „Tršč Lloyd“ je pod tem naslovom prejel od dunajskega dopisnika, ki mnogo obuje v visokih vojaških krogih, nastopno vest: Na c. in kr. vojnem ministrstvu na Dunaju se pripravljajo važne odločbe, ki imajo korenito izpremeniti ves ustroj skupne vojske. Predvsem je izdelan vojni načrt, po katerem se uvede

namesto dosedanje troletne le dvoletna služba. Zato pa se bo moralo število novincev znatno povišati. Skupna vojska se pomnoži z 22.000, avstrijsko domobranstvo s 4500, madjarški honvedni in hrvaški domobranci s 3000 mož. Ali to ni vse. Dvoletna vojaška služba zahteva še druge nove uredbe. — Predvsem se bo moralo izdatno pomnožiti število podčastnikov, ker bo pouk moštva trajal manj časa. Potrebno bo tudi večje število podčastnikov, ki služijo preko navadnega službenega časa. Ustvarijo se novi bataljoni, ki bodo pridodeljeni višjim zapovedništvom in vojaškim zavodom. Z ustrejanjem takih delavskih čet se bodo v slučaju potrebe izogibali krčenju vojaških oddelkov, ker ne bo potrebno, da bi vojake kake določene čete ali stotnije upotrebljevali za opravljanje drugih služeb. Za vezbanje, poučevanje in streljanje bo treba nakupiti razna primerna zemljišča. Vse to pa bo zahtevalo mnogo denarja in bo v vojni proračun stavljena nova, izdatna postavka, ki bo znašala po priliki 70 milijonov kron. — Avstro-Ogrska preureja vse to po najmodernejših zahtevah današnjih časov. Uvedenje dvoletne vojaške službe bo koristilo mnogo narodnemu gospodarstvu, ker bodo sinovi naroda ostajali leto dni več doma, kar bo globoko vplivalo na ves narodno-gospodarski ustroj.

*** Hrvaška.** Dr. Frank Jozua, njegov sin dr. Vladimir Frank in šest drugih poslancev Starčevićeve stranke so izstopili iz te ter so ustanovili novo „Hrvaško radikalno Starčevićovo stranko“. Predsednik te stranke je dr. Jozua Frank, podpredsednik pl. Pisačić, njihovo glasilo je pa list „Hrvaška Hrvatom“. — Iz Zagreba javljajo listu „Budapest“ (Košutovo glasilo): Eden vzrokov sedanjemu hrvaškemu položaju je v tem, da je djakovska škofijska stolica že nekoliko let izpraznjena, in da so zaradi bolehnosti zagrebškega nadškofa nastopili nemogoči odnosi. Ko je baron Rauch prevzel banstvo, si je stavil nalogo, da sanira anarhijo, ki se je pojavila na cerkvenem teritoriju. Zaraditega želi ban najprej, da se polne škofijske stolice in bo povodom svojega potovanja na Dunaj poročal cesarju tudi o tem vprašanju. — Hrvaška koalicija je izdala proglas na narod zaradi zadnjih dogodkov, posebno zaradi zatvoritve sabora; v proglasu je izrečena ostra obsodba madjarske vlade in tudi dunajske, ostra obsodba nespoštovanja hrvaških pravic; koalicija pa vkljub temu pozivlje narod, naj obdrži mir in red. Madjarski listi besne zaradi tega proglasa, ter imenujejo koalicijo — izdajalsko. Pozivljejo bana in hrvaško vlado naravnost k nasilnostim. — Na Hrvaškem je prepovedana kolportaza časopisov.

*** Za drugo češko vseučilišče na Moravskem** so priridili praški vseučiliščniški shod, na katerem je govoril rektor češkega vseučilišča dr. Goll. — V nedeljo je priredila moravska češka ljudska stranka shod, ki je odločno zahteval, da se ustanovi v Brnu češko vseučilišče. Po shodu so priridili udeleženci demonstracijo. Demonstranti so na cesti trikrat ustrelili. — Druga skupina je pela pred deželno hišo politične pesmi. Drugače se mir ni kalil.

*** Nova konferenca o ureditvi jezikovnega vprašanja na Češkem** se je vršila 29. t. m. na Dunaju pod predsedništvom ministrskega predsednika barona Becka. Konferenca je trajala od 10. dop. do 7. ure zvečer. — Vzporedno z ureditvijo jezikovnega vprašanja na Češkem bi se moralo rešiti tudi jezikovno vprašanje na jugu. Nekaj se dela za Dalmacijo — ali med Slovenci ni pravega ogrevanja za to, dasi bi morali vsi kot en mož prav sedaj zahtevati pravično rešitev jezikovnega vprašanja tudi pri nas. Samo „Narodna stranka“ na Stajerskem se bavi intenzivno s tem vprašanjem ter zahteva vzporedno rešitev jezikovnega vprašanja tudi med Slovenci. Zganevoj naj se tudi druge stranke, vsi na krov, če ne, se zamudi prilika, in mi ostanemo na cedilu.

*** Verski prestop v Bosni in Hercegovini.** Od okupacije do danes je v Bosni in Hercegovini prestopilo 205 oseb iz ene vere v drugo. Tekom teh 29 let so izgubili muslimani 47 vernikov, pridobili pa 37; izguba znaša torej 10 duš. Pravoslavni so izgubili 38, pridobili 82 oseb; katoliki so izgubili 108 vernikov, pridobili pa 72. Iz protestantizma so izstopile 4 osebe, pristopilo jih je 13. Izraeliti so pridobili eno osebo, izgubili so jih pa 11.

*** V rodovini bolgarskega kneza Ferdinanda** so sedaj zastopana tri veroizpovedanja. Knez in trije mlajši otroci so katoliške vere, stareji sin, prestolonaslednik Boris je pravoslavne, sedanja druga soproga knezava, Eleonora, je pa protestantske vere.

*** Na Nizozemskem** nameravajo pririditi splošno ljudsko glasovanje o prestolonasledstvu.

Vestnik.

Jubilejski koncert v Celju. S Stajerskega nam pišejo: Na velikonočni ponedeljek priredi slovensko stajersko učiteljstvo v celjskem „Narodnem domu“ jubilejski koncert. Zanimanje za to prireditev je obče. Naše mnenje je, da naklonimo ves čist dohodek tega koncerta „Učiteljskemu konviktu“. Tako mu naklonimo brez posebnih lastnih žrtve lep dohodek in, kar je morda še važnejše, zbudimo zanj